



הדלפה מגונה

למשפט הוגן, כשהוא משמש חלוץ ההולך לפני המשטרה והפרקליטות ויורה את יריית הפתיחה במשפט? והרי לא מדובר בעבודת תחקיר עיתונאית. ההדלפה המגונה מצריכה התייחסות גם לשיטת החקירה. לפי המודל האמריקני המיושן של חקירת חשוד הירוע כ"שיטת Reid", מודרכים החוקרים "להינעל" על החשוד ולהשתדל לחלץ ממנו הודאה. חוקת החפות מוחלפת בחרר החקירות בהחשוד משקר. החקירה הטיפוסית היא בעלת אופי חזק של עימות. פרוטוקול Reid מדרוך את החוקרים לסכל ניסיונות של החשוד להכחיש את אשמי תו ולספק גרסה אלטרנטיבית. בניסיון לייאש את הנחקר ולשכנעו שעדיף לו להודות, החוקרים משקרים לו במצח נחושה שיש נגדו הוכחות משמעותיות.

מדוע לרמוס זכויות נאשם (כל נאשם) ולהדליף מחקירתו בטרם היה לו יומו בבית המשפט? האם נותר לו סיכוי ריאלי למשפט צדק נטול השפעות והטיות קוגניטיביות?

שיטה שונה לחלוטין ועדיפה מאוד ("שיטת PEACE") פותחה באנגליה, בעקבות כישלון שיטת Reid: מטרתה המוצהרת של חקירת החשוד היא לקבל ממנו הסברים מלאים, מדויקים ומהימנים. החוקרים חייבים לנהוג בהיגיון וללא דעה מוקדמת, ואסור להם להניח שהחשודים עומדים לשקר או לשתוק או לספק גרסה שנועדה לתרץ את מעשיהם. השיטה מבוססת על שימוש מתוחכם במידע, במטרה לחשוף שקרים וסתירות. קטעי הפרוטוקול שהודלפו ממחישים עד כמה החקירה הישראלית "תקועה" בעידן Reid ולא התקדמה למודל האנגלי: נתניהו נחקר על ידי שלושה ארבעה חוקרים יחדיו, והם שוב ושוב הטיחו בו שהוא כביכול משקר. לא כך מגיעים לאמת. לא כך נוהגים בנחקר בכבוד. אפילו אם לא היה זה ראש ממשלת ישראל.

פרופ' בוועז סנג'רו מלמד במכללה האקדמית גליל מערבי ובמכללה האקדמית ספיר ומייסד האתר "ביקורת מערכת המשפט הפלילי"

במוסף שישי של "הארץ" 52 עמודים ברוטו, כולל פרסומות וכריכה. 13 מהם (25 אחוזים) הוקדשו בגיליון 25 בספטמבר למה שהוגדר בכותרת היומרתית "תמלילי חקירות נתניהו, מסמך", מאת גידי וייץ, לרבות מלוא עמוד השער. ומה ב"מסמך"? לקט ציטוטים מגמתיים מתמלילי חקירות נתניהו, שנבחרו בקפידה כדי להשחירו ולהביכו. וייץ מציין ש"במשך שנתיים נחקר נתניהו באזהרה בפרשות השונות. מאות אלפי מילים ממלאות את הפרוטוקולים של המפגשים בינו לבין החוקרים. הדיאלוגים שמובאים כאן הם מבחר מצומצם מתוך חילופי הדברים". אך מדוע לרמוס את זכויות הנאשם (כל נאשם) ולהדליף את דבריו בחקירה בטרם "היה לו יומו" בבית המשפט? האם יש כך סיכויים ריאליים למשפט צדק נטול השפעות והטיות קוגניטיביות שונות ומשונות?

אם המשטרה או הפרקליטות הן שהדליפו לוויץ את התמלילים, זוהי שערורייה נוספת במסכת ההדלפות המגמתיות מחקירות של מפורסמים, שיש לחקרה בניסיון למנוע את השערוריות הבאות – לתשומת לב היועמ"ש. גם אם ההדלפה היא ממקור אחר, עדיין לפני הכתרת אוסף קטעי רכילות כ"מסמך", יש מקום להעלות כמה שאלות חשובות: ראשית, האם ראוי שהעיתונות תנסה לפגוע בסיכויי נאשם באמצעות פרסום כלשהו? שנית, האם ראוי לעשות כן באמצעות פרסום קטעים מגמתיים שנבחרו בקפידה על ידי המדליף? הרי לא מתקבל על הדעת שהעיתונאי קרא את אלפי העמודים של הפרוטוקולים של החקירות.

שלישית, נניח שסנגורי נתניהו היו מקבלים הזדמנות לבחור קטעי חקירה שנוחים להם ומעבירים אותם לעיני תונאי – האם היה מפרסם גם אותם? הרי קל מאוד לברור מתוך כל כך הרבה חומר חקירה קטעים שנוחים לכל צד במשפט. בנוסף, קטעים מהווים לעיתים קרובות הוצאת דברים מהקשריהם. רביעית, גם אם קשה, על העיתונאי לדמיין את עצמו או קרוב שלו כנאשם ולהעביר את פעור לתו במבחן ההגינות: האם היה חש שנהגו בו או בקרובו בהגינות אילו נהגו בהם באותו אופן?

חמישית, על העיתונאי לשאול עצמו אם כישוריו המיטטיים מספיקים כדי לקבוע שאינו פוגע בזכות הנאשם